

Challenging behavior op de kaart!

Uitdagend gedrag in klinische (ziekenhuis)setting en hoe hiermee om te gaan

Rijnstate

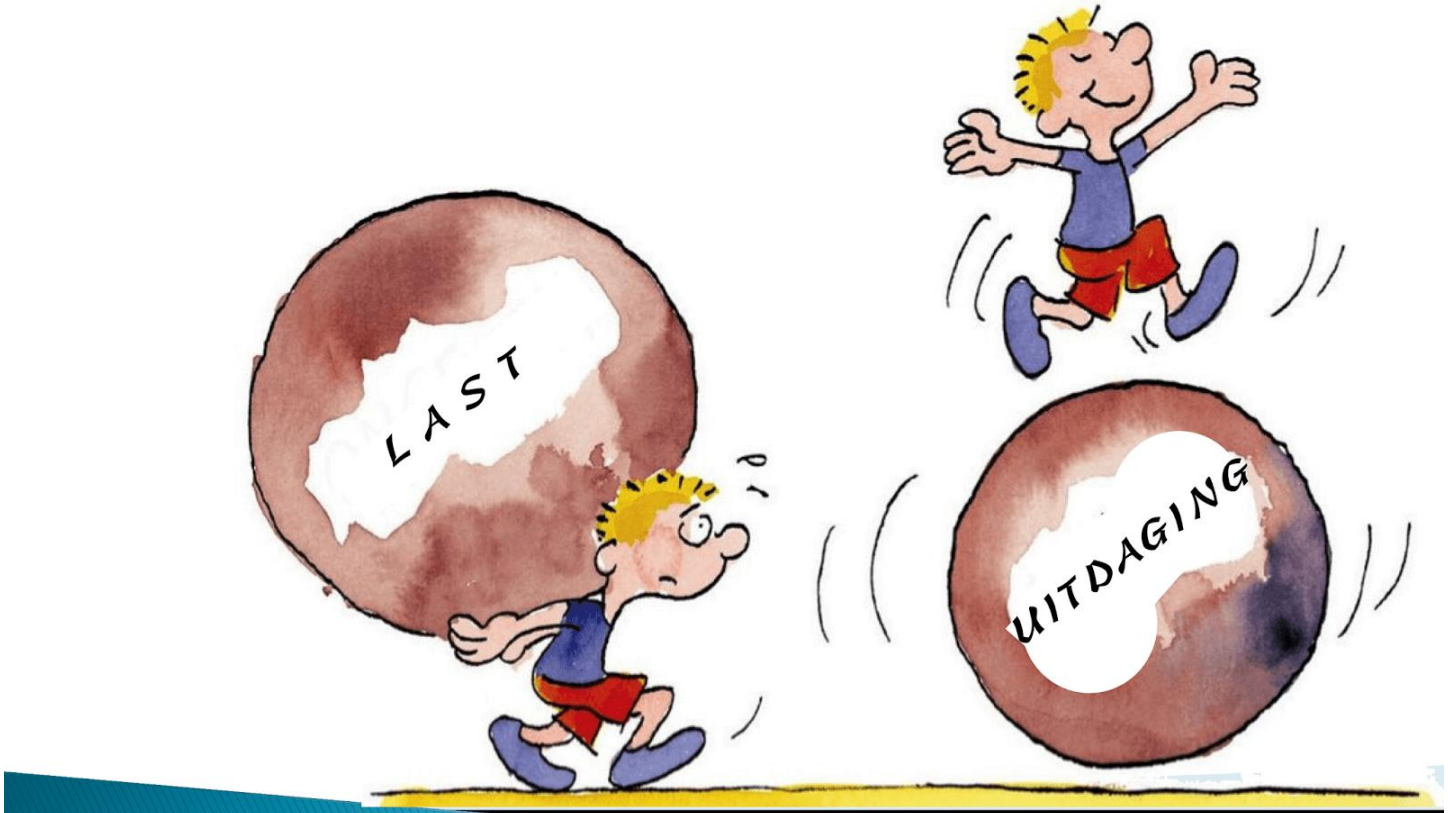
Annette Baars
Keten coördinator
regio Arnhem eo
verpleegkundige

Radboudumc

Margit Klok
Psychiater
Promovenda

Introductie uitdagend gedrag

LAST
UITDAGING

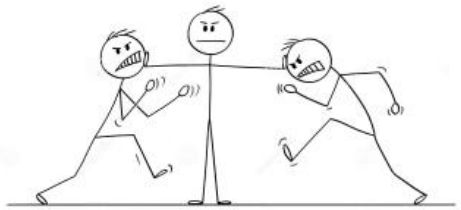

Theorie
Praxis

Theorie

Uitdagend gedrag DEFINITIE

"Behaviour(s) of such an **intensity, frequency or duration** that the **physical safety** of the **person or others** is likely to be placed in **serious jeopardy**, or behaviour which is likely to seriously limit use of, or result in the person being denied **access to**, ordinary community **facilities**" [1]

Gedragingen van een zodanige intensiteit, frequentie of duur dat de fysieke veiligheid van de persoon of anderen ernstig in gevaar kan komen, of gedragingen die het gebruik van gewone gemeenschapsvoorzieningen ernstig kunnen beperken of ertoe kunnen leiden dat de persoon de toegang tot deze voorzieningen wordt ontzegd.

1 Emerson 1987

Uitdagend gedrag TYPEN GEDRAG

Agressie (verbaal geweld, bedreiging, fysiek geweld)

Destructief gedrag (vernieling, brandstichting)

Zelfdestructief gedrag (bijten, hoofdbonken)

Disruptief gedrag (aanhoudend schreeuwen, feaces smeren, brandalarm activeren, 112 meldingen)

Seksueel beschadigend gedrag (seksuele geweldpleging, verkrachting, stalking)

Nice guideline *Challenging behaviour and learning disabilities 2015*

Uitdagend gedrag CONTEXT

Specifieke *patiënt*, met specifieke *problematiek*, op een specifiek *moment*, in een specifieke *context*

Context is in grote mate bepalend voor mate van optreden, escalatie, de- escalatie van gedrag

Nice guideline *Challenging behaviour and learning disabilities 2015*

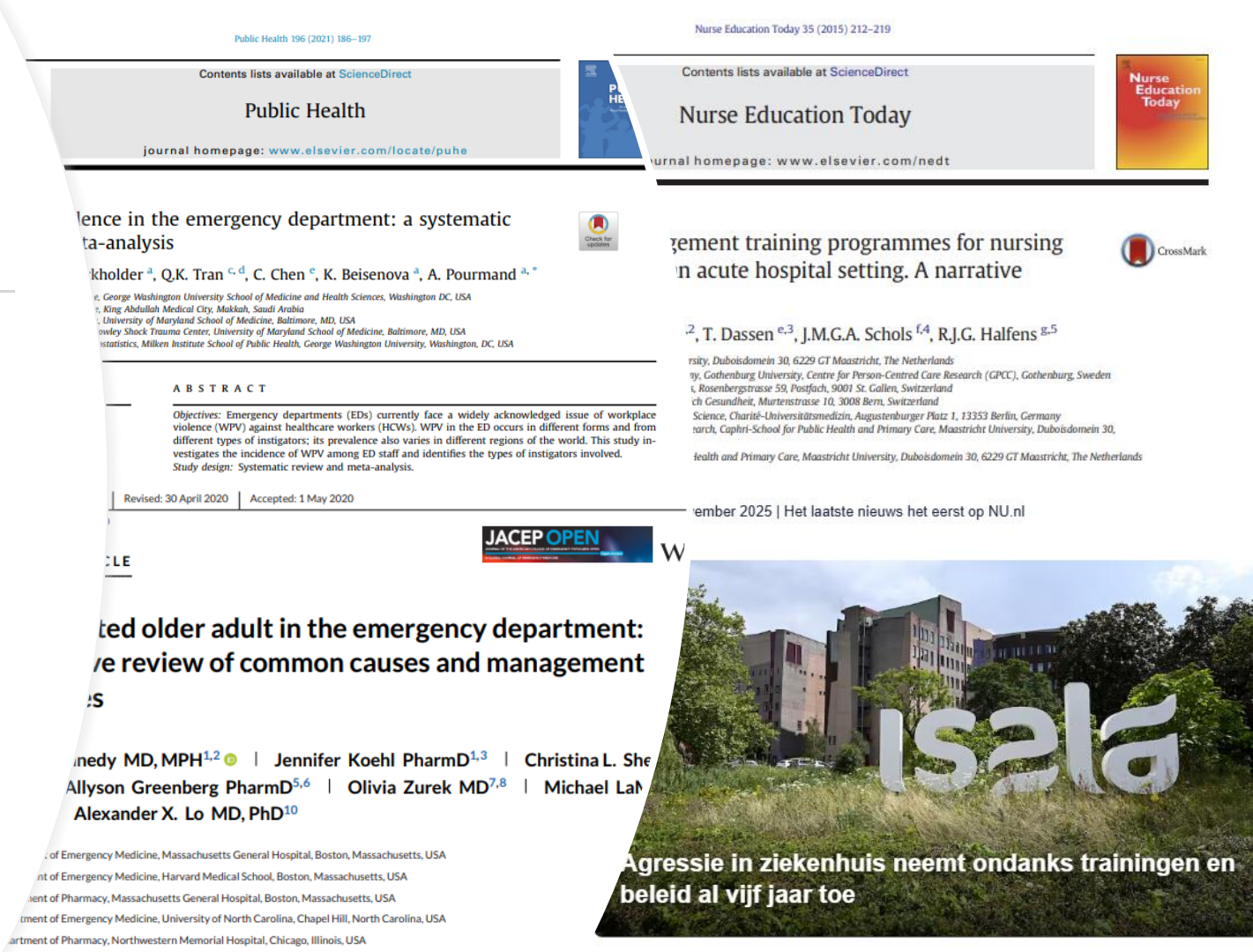
Uitdagend gedrag PREVALENTIE

0-93%

Sterk afhankelijk van oa:

-patiëntenpopulatie

-context

Uitdagend gedrag GEVOLGEN

Firth et al 2019, Jansen et al 2018

Uitdagend gedrag PATIENTENGROEPEN

Verstandelijke beperking

- Agressie, agitatie

Niet aangeboren hersenletsel

- Agressie, emotie-regulatie, hyper/hypo-arousal, zelfbeschadiging, pijn

Dementie

- Agressie, overprikkeling, grensoverschrijdend

Kinderen met ontwikkelingsstoornissen

- Agressie, emotie-regulatie, zelfbeschadiging, grensoverschrijdend

Uitdagend gedrag RISICOFACTOREN

- Comorbiditeit psychiatrie en somatiek
- Man
- Ernstige beperking
- Communicatieproblematiek
- Sensore problematiek
- Sombere stemming
- Weinig verbondenheid met zorgverleners
- Traumatisch event
- Psychiatrisch in zorg

Nice guideline *Challenging behaviour and learning disabilities 2015*

Praxis

Uitdagend gedrag
IN VERSCHILLENDE CONTEXTEN

Uitdagend gedrag CONTEXT

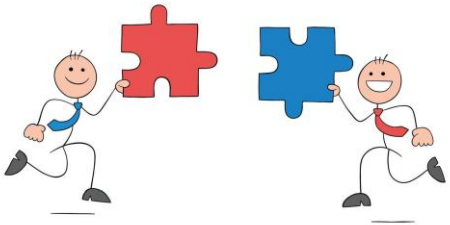

Context afhankelijk
Uitdagend gedrag

Uitdagend gedrag HOE GA JE ER MEE OM?

Informeer

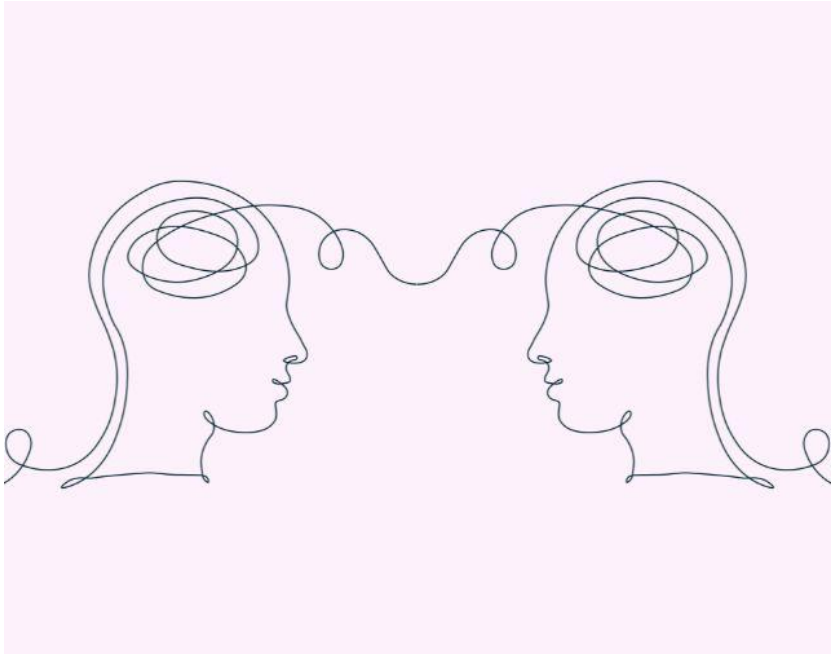
Buig om

Werk samen

MENTALISEREN

‘Begrijpen wat er in jezelf en anderen omgaat, zowel de gevoelens, gedachten als bedoelingen, en hoe deze het gedrag beïnvloeden. Het is een actieve, bewuste manier om betekenis te geven aan gedrag door te reflecteren op mentale toestanden.’

Uitdagend gedrag
COMMON GROUNDS EN PRINCIPES

Specifieke *patiënt*, met specifieke *problematiek*, op een specifiek *moment*, in een specifieke *context*

Als jij het uitdagend vindt, dan is het uitdagend

Informeer, werk samen en investeer in contact

Mentaliseren

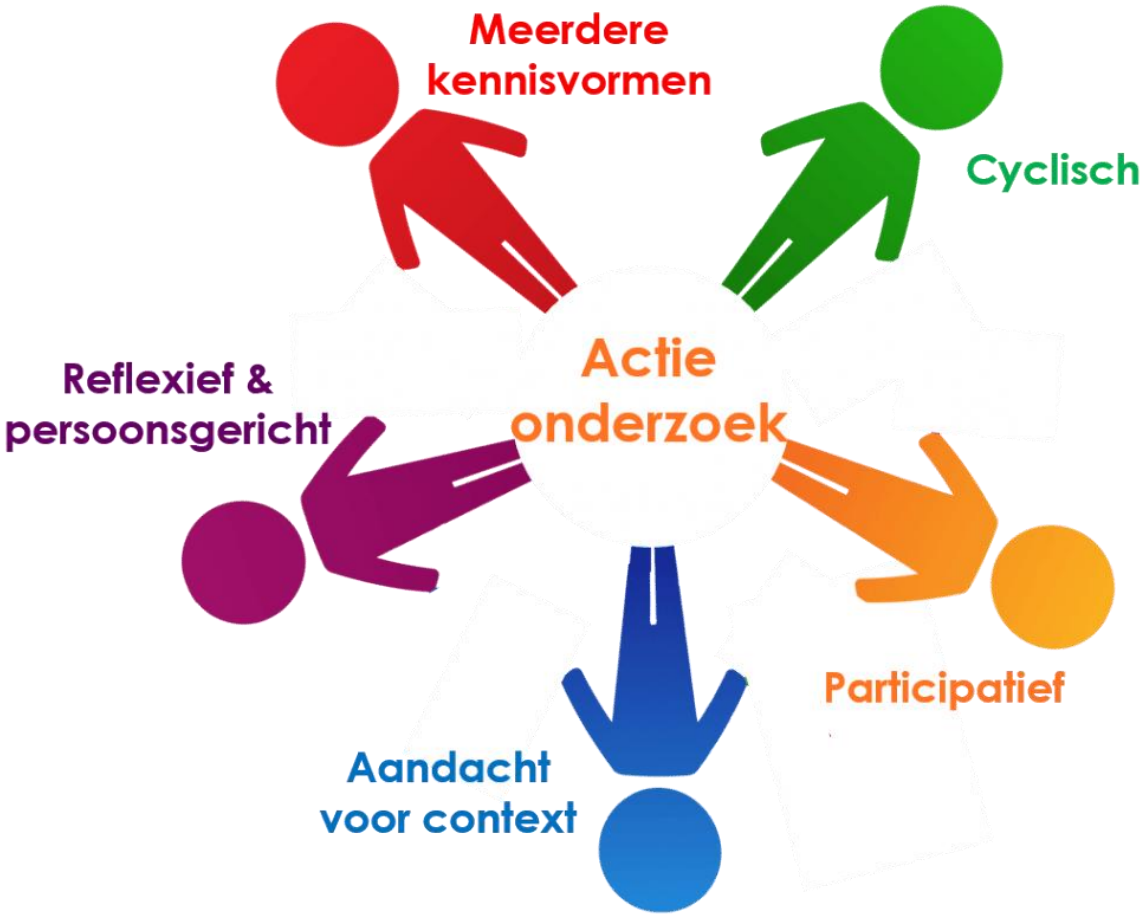

Uitdagend gedrag : WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

- Literatuurstudie
- Actie onderzoek

Meerdere kennisvormen
Cyclisch
Actie onderzoek
Reflexief & persoonsgericht
Participatief
Aandacht voor context

Identificeer de uitdaging
Verzamel data
Analyseer
Werk aan verandering
Reflecteer
Stel je theorie bij

Cyclisch

Actie onderzoek Rijnstate

Wie

Hoe vaak

Wat

Hoe gaan we er mee om

Hoe hebben we dat gedaan

Uitdagend gedrag op de kaart!

Bij **iedere opname** worden onderstaande vragen beantwoordt en ingeleverd in de brievenbus bij Marjolein op kantoor!

Patiëntennummer: ……. Naam Verpleegkundige:…….

Is de patiënt opgenomen vanaf de SEH, AOA, IC/MC of anders, namelijk:…….
**Graag omcirkelen*

- Verwacht je bij deze patiënt uitdagend gedrag?
  ð Ja ð Nee
- Zo ja, waarom verwacht je dat deze patiënt, gedurende de opname, uitdag gedrag laat zien?
  ……
  ……
  ……

Uitdagend gedrag op de kaart!

Bij **ieder ontslag** worden onderstaande vragen beantwoordt en ingeleverd in de brievenbus bij Marjolein op kantoor!

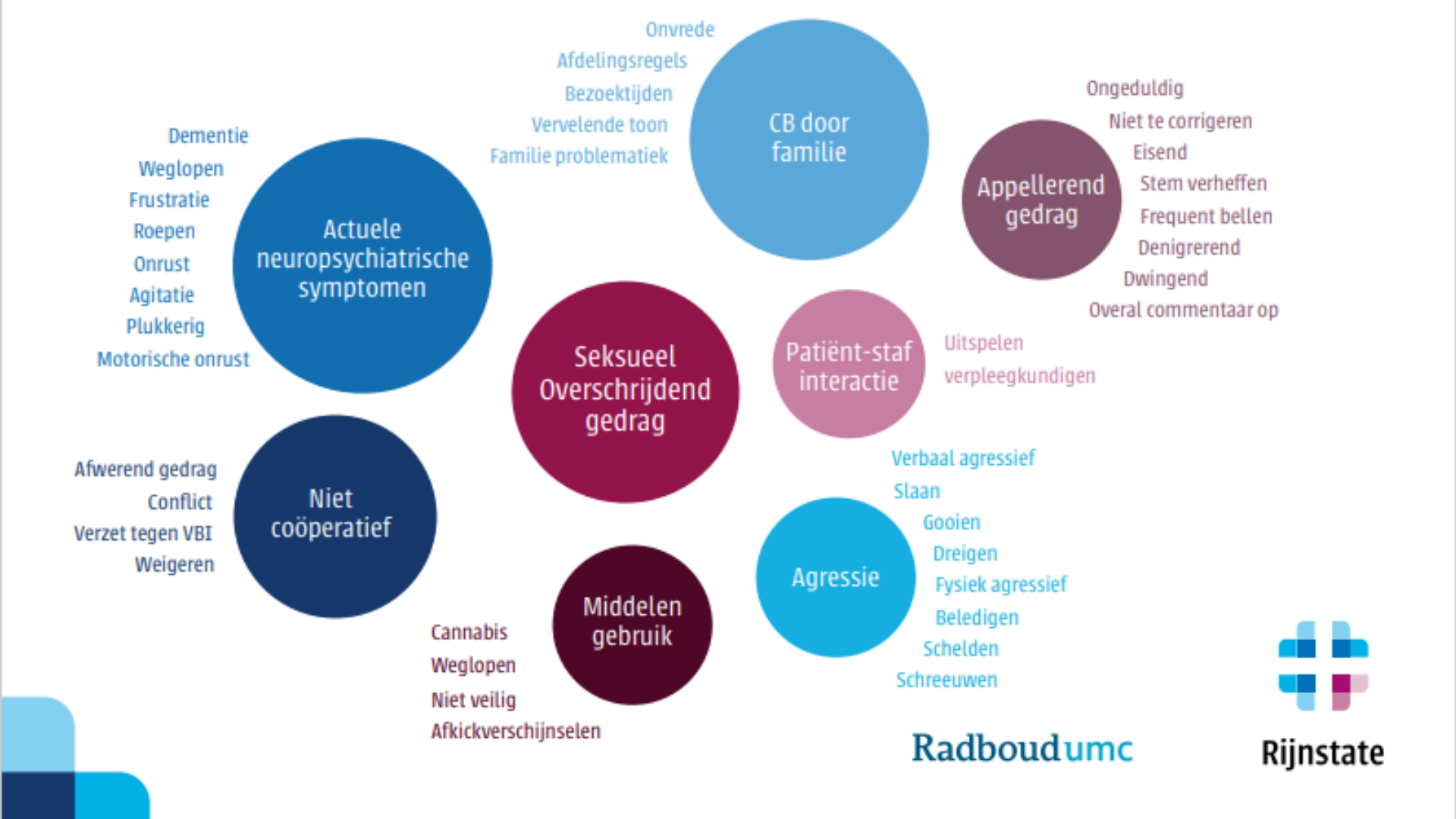
Patiëntennummer: ……. Naam Verpleegkundige:…….

- Heeft de patiënt uitdagend gedrag vertoond tijdens opname?
  ð Ja ð Nee
- Zo ja, wat voor een gedrag heeft de patiënt laten zien?
  ……
  ……
  ……
- Wat had jou kunnen helpen?
  ……
  ……
  ……

206 patiënten geïncludeerd
30 uitdagend gedrag tijdens opname (14,5%)
70 omschrijvingen van gedrag
Teruggebracht naar **8** typen gedrag

Maart-sept 2024

Wat levert het op

Onvrede
Afdelingsregels
Bezoektijden
Vervelende toon
Familie problematiek
CB door familie
Ongeduldig
Niet te corrigeren
Eisend
Stem verheffen
Frequent bellen
Denigrerend
Dwingend
Overal commentaar op
Appellerend gedrag
Dementie
Weglopen
Frustratie
Roepen
Onrust
Agitatie
Plukkerig
Motorische onrust
Actuele neuropsychiatrische symptomen
Seksueel Overschrijdend gedrag
Patiënt-staf interactie
Uitspelen
verpleegkundigen
Afwerend gedrag
Conflict
Verzet tegen VBI
Weigeren
Niet coöperatief
Verbaal agressief
Slaan
Gooien
Dreigen
Fysiek agressief
Beledigen
Schelden
Schreeuwen
Agressie
Cannabis
Weglopen
Niet veilig
Afkickverschijnselen
Middelen gebruik
Radboudumc
Rijnstate

Tips voor uitdagend gedrag

"De inhoud en het ontwerp van dit zakkaartje zijn eigendom van het Rijnstate, kopgroep neurologie Challenging Behaviour"

Actuele neuro psychiatrische symptomen

Benoem wat niet goed gaat. Toon begrip,mentaliseer
bied hulp bij wat niet lukt Structureer
Zoek samen hulp naar hoe het wel kan

Agressie

Appellerend gedrag

Seksueel Overschrijdend gedrag

Ga het gesprek aan
Bespreek verwachtingen/ regels
Stel Grenzen
Bespreek consequenties

Indien nodig: schaal op
(meer vpl, evt. beveiliging)

Teamafspraken:
bij dag-dienst afspreken wie patiënt gaat begeleiden in dienst. Afwisselingen van personeel evt. met 2 vpl naar patiënt gaan. Evaluatie moment meerdere keren per dag plannen Beveliging op de hoogte stellen van casus.

CB door familie

Toon begrip, mentaliseer
Wees duidelijk over afdelingsregels, bezoektijden
Bespreek consequenties
Schaal evt. op naar beveiliging

Patiënt-staf interactie

Beleg teamvergadering/MDO met alle betrokkenen. Bepaal gezamenlijk beleid
Bespreek Uitkomsten met patiënt en betrokkenen en houd je aan het opgestelde beleid.

Niet coöperatief

Bespreek verwachtingen
Leg uit wat er gaat gebeuren
bespreek de consequenties

Middelen gebruik

Toon begrip, mentaliseer
Wees duidelijk over afdelingsregels
Zoek samen naar de mogelijkheden
Bied hulp bij hoe het wel kan
Bespreek consequenties.

oktober, 2025

Door onderzoek alleen al krijg ik meer grip

We worden gevoed door literatuur, ik snap het beter

De uitdaging wordt leuk ipv vervelend

Ik leer van de praktijk en van mijn collega's

Door er mee bezig te zijn kan ik niet meer ontwijken

Resumé

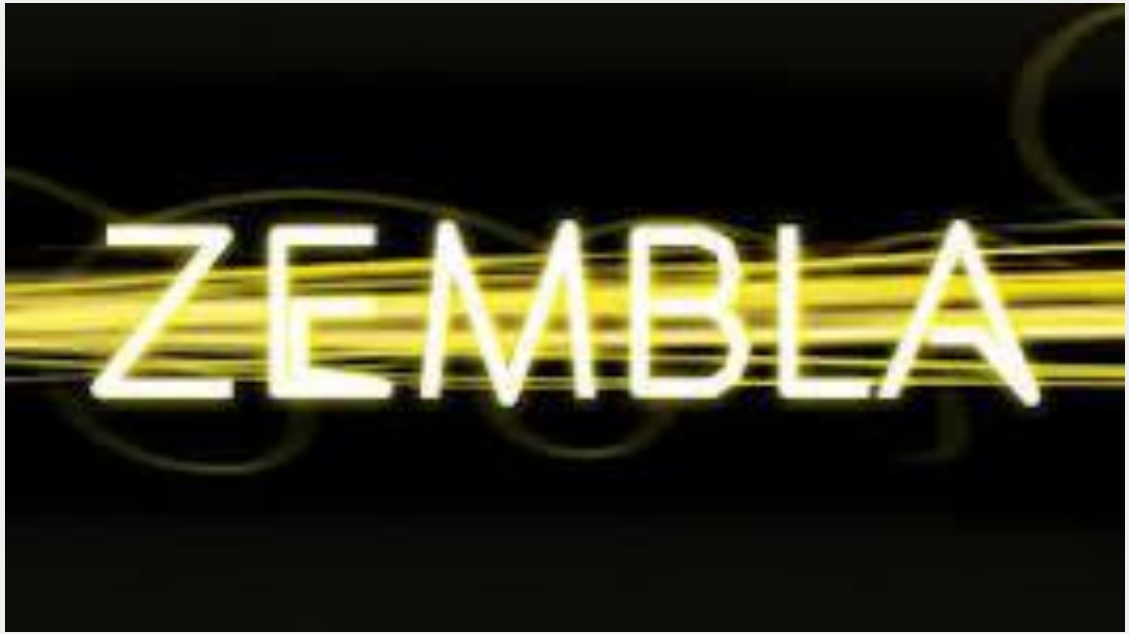
- Uitdagend gedrag heeft veel impact en komt steeds meer voor
- Jij bepaalt in praktijk wat uitdagend is
- Uitdagend gedrag is het resultaat van een specifieke patiënt, op een specifiek moment, met een specifieke aandoening in een specifieke context
- Er zijn vele vormen van uitdagend gedrag
- Informeer, buig uitdaging om naar samenwerking, investeer in contact en communicatie
- MENTALISEER
- Actie onderzoek is heel bruikbaar voor praktijk

Agressie en ongewenst gedrag in onze samenleving

YOUTUBE
19, 26/11 en 3/12

TV
23/11 samenvatting

Dank voor jullie aandacht

Ruimte voor vragen

Kom voor meer informatie over uitdagend gedrag
en/of actie onderzoek naar onze poster!